

UZASADNIENIE

Powód A. P. wniósł min. o ustalenie, że umowy łączące go z pozwanym nr (...) oraz nr (...) są nieważne.

W treści uzasadnienia pozwu wskazano, że powód, który jest osobą całkowicie ubezwłasnowolnioną zawarł z pozwanym wskazane umowy, bez zgody swego opiekuna prawnego (pозew – k.2-5).

W odpowiedzi na pozew oraz w piśmie procesowym z 3 stycznia 2015 r., pozwany (...) Bank S.A. z siedzibą w W. zaznaczył, że łączy go z powodem jedynie umowa pożyczki nr (...). Przyznał, że powód, jako osoba całkowicie ubezwłasnowolniona nie mógł zawrzeć ważnej umowy z poprzednikiem prawnym pozwanego – Finanse (...) spółką z o.o. Podkreślił, że nie uznaje zasadności żądania w zakresie ustalenia z uwagi na brak interesu prawnego powoda, w dokonaniu ustalenia żądanej treści, a to z uwagi na fakt, że przysługuje mu dalej idące roszczenie tj. o zapłatę (odpowiedź na pozew k.53-54, pismo k.100).

Sąd Rejonowy ustalił i zważył, co następuje:

Już na wstępie porządkująco zaznaczyć należy, że przedmiotem rozstrzygnięcia w wyroku z dnia 4 marca 2015 r. było wyłącznie żądanie obejmujące ustalenie, że wskazane umowy zawarte przez powoda są nieważne.

Oceny zasadności tak sformułowanego żądania należało dokonać w oparciu o art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa gdy ma w tym interes prawny.

Okolicznością bezsporną w niniejszej sprawie było, że powód zawarł z poprzednikiem prawnym pozwanego – Finanse (...) spółką z o.o. w W., umowę pożyczki nr (...), na podstawie wniosku z dnia 12 kwietnia 2013 r. Przedmiotem umowy była kwota 2 825 zł, a wraz z jednorazową opłatą z tytułu ubezpieczenia na życie – kwota 3 205,86 zł. Kwota pożyczki została wypłacona na rzecz podmiotu trzeciego – (...) spółki z o.o. w T., tytułem zapłaty ceny za sprzęt elektroniczny-laptop F. Kwestionowanym nie było również, że powód w wykonaniu wskazanej umowy pożyczki, dokonał następujących wpłat na rzecz pozwanego: w dniu 5 grudnia 2013 r. w kwocie 50 zł, w dniu 14 października 2013 r. w kwocie 100 zł, w dniu 16 września 2013 r. w kwocie 100 zł, w dniu 14 sierpnia 2013 r. w kwocie 100 zł, w dniu 15 lipca 2013 r. w kwocie 100 zł, w dniu 12 czerwca 2013 r. w kwocie 100 zł i w dniu 15 maja 2013 r. w kwocie 100 zł, tj. w łącznej kwocie 650 zł (okoliczności niesporne, dowody: zaświadczenie pozwanego o dokonanych wpłatach k.32, wnioski o zawarcie umowy pożyczki wraz formularzem informacyjnym i ogólnymi warunkami umowy k.10-15, faktura k.9). Niewątpliwym jest również, że powód A. P. jest od 1999 r. osobą całkowicie ubezwłasnowolnioną, a jego opiekunem prawnym jest B. M. (dowód: zaświadczenie k.46).

Strona pozwana nie negowała wskazanych okoliczności faktycznych i prawnych, podnosiła natomiast w formie zarzutu, że powodowi nie służy interes prawny, w dokonaniu ustalenia żądanej treści, a to z uwagi na fakt, że przysługuje mu dalej idące roszczenie tj. o zapłatę.

Niewątpliwym jest, że Sąd obowiązany jest z badać urzędu występowanie wskazanej materialnoprawnej przesłanki powództwa o ustalenie, a stwierdzenie jej braku w realiach faktycznych ukształtowanych w rozpatrywanej sprawie skutkuje oddaleniem powództwa wprost bez analizy żądania powoda pod kątem merytorycznym. Interes prawny jako przesłanka dopuszczalności powództwa opartego na art. 189 k.p.c. musi istnieć przy tym zarówno w chwili wytoczenia powództwa, jak i w chwili wyrokowania.

Istotnie za utrwalone w orzecznictwie i doktrynie uznać należy zapatrywanie-approbowane w pełni przez Sąd- iż nie ma interesu prawnego w ustaleniu stosunku prawnego ten, kto może skorzystać równocześnie z innej formy ochrony swych praw /tak Sąd Najwyższy min. w: wyroku z dnia 06 czerwca 1997 roku, II CKN 201/97, Monitor Prawniczy z 1998 roku, nr 2, poz. 3, w wyroku z dnia 29 marca 2001 roku, I PKN 333/00, Prokura i Prawo z 2002 roku, nr 2, poz. 43 i w wyroku z dnia 22 listopada 2002 roku, IV CKN 1519/00, nie publ./. Takie rozumienie interesu prawnego,

podlegającego badaniu na każdym etapie postępowania, wynika z prewencyjnego charakteru powództwa o ustalenie, które to cechy odpadają w razie możliwości podjęcia przez stronę akcji dalej idącej, polegającej na wytoczeniu sprawy o świadczenie. Wówczas bowiem stan niepewności w zakresie łączącego strony stosunku prawnego może być usunięty przez realizację konkretnego roszczenia w powództwie o świadczenie. Konieczne jest jednak, aby możliwość realizacji takiego roszczenia wyczerpywała w całości interes prawny w ustaleniu /tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 września 1998 roku, I PKN 334/98, OSNAP z 1999 roku, nr 20, poz. 646/.

W przekonaniu Sądu nie sposób uznać aby powodowi służyło dalej idące roszczenie, w znaczeniu powyżej zdefiniowanym. Istotnie taki charakter miało żądanie zapłaty kwoty 650 zł, objęte wyrokiem częściowym wydanym w niniejszej sprawie. Z istoty mogło ono dotyczyć wszak wyłącznie kwot faktycznie uiszczonych przez powoda w wykonaniu umowy, w zakresie zaś pozostałych świadczeń z niej wynikających nie dysponował on taką akcją procesową. Niewątpliwym jest, że powód mógłby podnieść fakt nieważności umowy pożyczki także w formie zarzutu, w ewentualnym procesie przeciwko niemu skierowanym, o zapłatę kwot wynikających z umowy, który podlegałby wówczas prejudycjalnemu rozstrzygnięciu w ramach tego postępowania. Takie postępowanie nie toczy się jednak obecnie, a brak jest podstaw do uznania aby powód zmuszony był oczekiwać na tego rodzaju inicjatywę procesową pozwanego, pozostając do tej chwili w niepewności co do ważności stosunku prawnego łączącego go z pozwanym.

W przekonaniu Sądu w świetle poczynionych uwag nie sposób negować, że zgłoszone żądanie zmierzało do wprowadzenia jasności w ramach łączącego strony stosunku prawnego, a powodowi nie służyło dalej idące żądanie w tym zakresie, co przesądza o istnieniu interesu prawnego w dokonaniu ustalenia żądanej treści.

W świetle przedstawionych niespornych okoliczności faktycznych nie może budzić również wątpliwości, że powód, w chwili zawierania umowy pożyczki, nie miał zdolności do czynności prawnych (art. 12 k.c. in fine), a w konsekwencji wskazana czynność prawna dotknięta była sankcją bezwzględnej nieważności (art. 14 par. 1 k.c.), przy czym niewątpliwym jest, że nie zachodzi w niniejszej sprawie wyjątek przewidziany w art. 14 par. 2 k.c., bowiem umowa pożyczki, obejmująca wskazaną kwotę i cel z pewnością nie jest umową powszechnie zawieraną w drobnych bieżących sprawach życia codziennego.

W konsekwencji uzasadnionym było żądanie ustalenia, że umowa pożyczki nr (...), dotknięta jest sankcją nieważności.

W pozostałym zaś zakresie tj. co do ustalenia nieważności umowy nr (...) powództwo podlegało oddaleniu. Powód nie wykazał bowiem w niniejszym postępowaniu - a pozwany kwestionował ten fakt - aby taki stosunek prawny łączył go z pozwanym, a w szczególności kiedy został zawarty i jaka jest jego treść. Uniemożliwia to, poddanie go analizie, także w kontekście sankcji bezwzględnej nieważności. Jedynie ubocznie zauważyć należy, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala na stwierdzenie, że wskazany numer nie stanowi oznaczenia odrębnej umowy, a numer rachunku bankowego (jego część), na który miały być dokonywane wpłaty na podstawie umowy nr (...) (zmieniony po dokonaniu cesji wierzytelności - k. 76).